

Berättelse öfver en studieresa företagen sommaren 1900 [med ändamål att stu...

Lindén, G G

12 H Br.

National Library
of Sweden

Ekorr
Trädgård
Dag

Berättelse

öfver en studieresa,
företagen sommaren 1900 af G. Lindén.

Med anledning af Hushållnings-Sällskapets den 29 sisl. Jan. fattade beslut om 150 kronors anslag till hvardera af länsträdgårdsmästarna i och för studieresa med ändamål att studera fruktodling och specielt beskärning, får undertecknad härmed vördsamt aflemna kortfattad berättelse öfver de under den verkställda resan gjorda iakttagelser.

Följande Trädgårdskomiténs anvisning att förnämligast besöka en känd stor fruktodlare i Skåne samt Vilvorde läroanstalt i Danmark m. fl. andra ställen, som under resan af fackmän blefvo rekommenderade, reste jag direkte från Linköping till *Helmershus i Skåne*. Denna egendom eges af Grosshandlaren Helmer Örtengren, hvilken för 12 år sedan efter inköp af en del i Tomarps by i Österslöfs socken började sitt stora — och att döma af den väl valda lokalen med sin kalkrika jord och skyddade läge — säkert framgångsrika arbete å fruktodlingens område. Det hela ger intryck af något gediget pålitligt, fritt som det är i stort sedt från allt pjunkigt pedanteri och följande en princip, som under alla förhållanden är tillämplig.

1900

Enligt H:r Ö:s åsigt är kalkrik jord första vilkoret för en framgångsrik fruktodling i stort sedt, och han uttalade till och med att konstkalkning å kalkfattig jord i intet fall tillfredsställde strängare fordringar. Han hade äfven gjort den erfarenheten att träden ej utveckla hvarken ved eller frukt fullständigt förrän rötterna trängt ned till det djup, att inträffande sommartorka ej når dem, hvilket ju åter förutsätter att jorden måste vara ej allenast djup utan äfven på djupet innehålla kalk och andra näringsämnen och hvilka egenskaper jorden å Helmershus i väsentlig grad eger, hvilket också bevisades genom en c:a 2 meter djup schaktning, gjord i och för utrymme för ett uthus. Man såg der hvarftals med s. k. snäckmergel = kalkgytja igenom hela jordlagret. H:r Ö. tror ej heller på nyttan af konstgödsling för fruktträd utan endast eller åtminstone i all hufvudsak på naturligt gödsel, och brukar han jorden under fruktträden såsom vanlig åkerjord med en gödsling under trädning hvart 6:te år. Odlar så länge möjligt är säd eller rotfrukter emellan träden. Fruktträdgårdens yta är starkt kuperad, t. ex. från den högst belägna, bestående af de vildaste rullstensmoras till den lägsta, bestående af styf lera. I förstnämnda fall har ingen odling varit ens tänkbar utan hade han der emellan stenblocken planterat träden (Cellini och Charlamowsky, hvilka sorter han ej håller mycket på) i små gropar, efter hand påförda något kompostjord och gödsel. I senare fallet hade väldiga kvantiteter dyjord ur inom trädgårdssområdet befintligt dytag påförts och hade detta visat god verkan, och är meningen att efter hand upprepa dypåkörningen. I fråga om beskärningen utvecklade han sin teori ungefär som följer: Beträffande dvergträden så söker han dana dem i 1 å 2 etager, nedifrån räknadt, och lemnar han dem sedermera temligen fria med undantag af nödig krongallring i och för sol och ljus till hvarje af kronans inre delar. Så länge daningen fortgår

och ungefär så långt upp man bekvämt når, tillämpas en lindrig sporrbeskärning med pincering 2—3 gånger under sommaren. S. k. nabbar fäste han intet afseende vid, "ty", sade han, "de som ej sjelfmant och obemärkt bortvissna, afklippas efter hand". Om genom olyckshändelse eller sjukdom en lucka uppstår i trädkronan medelst en hufvudgrens försvinnande, så visade H:r Ö. exempel på huru han botar skadan genom att inympa $\frac{1}{2}$ meter långa qvistar, och han försäkrade att ingen risk förefinnes vid att inympa 1 hel meter långa sådana. Å stamträden tillämpas ingen metodisk sporrbeskärning utan endast nödig urgallring efter hand i likhet med det öfre kronpartiet å dvergträden. På frågan om han ej ansåg nödvändigt att följa dvergträdens krongrenar i hela deras längd med sporrbeskärning, svarade han med ett leende: "den som vill roa sig dermed må göra det, men jag hinner ej med det", och med en blick på den synnerligen rika och vackra fruktskörden menade han, att vi kunde sjelfva se resultatet af hans tillvägagångssätt, och att resultatet var lysande, det måste medgifvas. H:r Ö. var af den åsigten att man i början bör beskära dvergträden skarpt för att söka åstadkomma snar fruktsättning, men efter hand lindrigt, dock med ihågkommande af de skilda sorternas olika natur. Endast några få af de 7- å 8,000 träden hade kräftsår, hvilken sjukdom H:r Ö. läker med salva af kalk, svafvel och glycerin med framgång. H:r Ö. hade nu i 4 år sökt bekämpa de allhärjande svampsjukdomarne = *Fusicladium* å blad och frukt samt *Monilia* å trädens toppskott och grenar medelst besprutning med s. k. Bordeauxvätska = kopparvitriol och kalklösning, och vid mitt besök syntes märken efter en nyligen försiggången besprutning.

Den rikligaste och mest utvecklade fruktskörden gäfvö Cellini och Charlamowsky på ej alls formligt beskurna träd emellan rullstensblocken,

dernäst Åkerö, vinter-guld-parmän, Kalmar glas- och Transparent blanc m. fl. äppelsorter. Experimentalfältet för konstformer lofvade godt för framtiden.

Från en af lokalens högre punkter upprinnande källa hade en aflöpssgraf*) anbragts igenom hela fruktträdgården med djupa brunnar på lämpliga ställen der och hvar, hvarur erforderligt vatten för tillfällig vattning erhöles samt förnämligast för besprutning mot svampsjukan, hvartill åtgår en myckenhet vatten. H:r Ö. hade i våras experimenterat med att från den äldsta afdelningen, der träden redan stå för trångt, utflyttat dvergträden å särskild plats och hoppades han att redan efter 3 år återigen få skörd på dessa.

Härefter besöktes den såsom representant för *det stora flertalet* intressantaste fruktodlaren i Skåne H:r Möllerberg å Tomarp (en granne till H:r Ö.), hvilken ej allenast sjelf uppdragit, förädlad och utplanterat utan äfven omsorgsfullt vårdar sina många fruktträd, uppgående till ett antal mellan 2- å 3,000 endast stamträd. Han har successivt öfvergått från landtbrukare till fruktodlare, enär han nu behandlar landtbruket som bisak. Hans äldsta träd, c:a 28 år, fyller nu hela platsen så, att ingenting annat kan odlas på jorden, hvilken endast ytluckras, rensas och gödslas emellanåt. Äfven denna lokal är väl vald, såsom väl skyddad mot stormar, jorden kalkrik och lätt brukad. Klimatet förmildras genom grannskapet af större sjöar, Areslöfs och Ifö m. fl. Beträffande beskärning så har H:r M. aldrig tillämpat någon egentlig metod utan endast krongallring vid behof. Träden voro bördiga och kunde jag ej upptäcka ett enda sjukt träd. Alla träden ganska högstammiga. Då någon sort ej faller egaren i smaken så skär han in hela kronan och ympar in en annan bättre sort. De mest rikbärande sorterna voro Kalmar glasäpple, vinter-

(* Större täckdike.

guld-parmän, melon, Charlamowsky och Transparent blanc, alla sorter fullt normalt utbildade.

Under en tur i bondbygden vester om Christianstad kunde intet annat anmärkningsvärdt upptäckas än en ganska allmän riklig fruktskörd å i det närmaste obeskurta träd.

Vid *Alnarp* befanns en allmänt klen skörd. Här har visserligen tillämpast en lindrig sporrbeskärning å alla äldre träd's nedre mera åtkomliga delar, men uppe i kronorna hade naturen sjelf i det närmaste skött det hufvudsakligaste, med undantag af nödig gallring. Träden företedde ett taggligt och knotigt utseende, hvilket, hvad det än må tilltala, men skönhetssinnet tilltalade det ej. H:r Ulricsen gaf blott undvikande svar på frågan om sporrbeskärningens vigt i allmänhet och särskildt rörande frågan huru länge under trädets växttid man bör hålla på dermed. I trädskolan funnos rätt mycket goda träd och lade jag särskildt märke till att ej mindre å de äldsta än de i trädskolan under uppdragning varande träden voro skurna -- klippta på s. k. nabbar. På frågan om detta ej skadade träden fick jag endast ett af dem beledsagadt småleende till svar. Pärongrundstammarne mycket skadade, enligt uppgift af svampsjukdomen *Matiera bespeli*. H:r Ulricsen gaf anvisning på en bonde i grannskapet af *Alnarp*, *N. Nilsson i Ackarp*, hvilken i fjol ur sin lilla ca 1 1/2 tunnls trädgård sålde frukt för 900 kr. Nå, denna måste man se? Ja, att personen i fråga med stort fastän allt utom yrkeskonstmessigt intresse omfattat fruktodlingen, måste erkännas. Der funnos så att säga massor af hopgyttrade träd, mest dverg, de flesta väl besatta med frukt, men mer än hälften kräft- och svampsjuka; förutom dverg hade H:r N. äfven spaliertred, hvilka sistnämnda voro jemförelsevis bäst skötta. Någon som helst metodisk beskärning kunde ej upptäckas, men H:r N. tycktes tänka: "hufvudsaken är att få en bra nettobehållning, sak samma på hvad sätt".

Han hade ett fint sortiment af isynnerhet päron såsom Louise bonne d'Avranches, mycket stort träd, Doyenné du comice, Graf Moltke, Fondante de Charneau, Beurré d'Amanlis m. fl., alla godt besatta med frukt. Lokalen var ej med de bästa, dock ganska väl skyddad, men sannolikt bottenur, sämre jordmån.

N. P. Jensens i Ramlösa plantskola är en i sitt slag synnerligen tilltalande anläggning och f. n. utan tvifvel nordens bäst skötta och möjligen med undantag af en del park- och prydnadsväxter den rikhaltigaste plantskola. Till och med Danskarne talade med en viss afundsam respekt om Jensens plantskola. De äldsta fruktträden voro ca 27—28 år och vittnade om en alltigenom god vård. En lindrig sporrbeskärning hade tidigare tillämpats, men de nedre sporrarne, som nu voro ganska långa, hade i märkbar grad börjat vissna och dö. Kronornas öfre partier fingo utveckla sig temligen fritt och i dessa fanns den största fruktmängden, hvar emot de nedre partierna voro delvis nästan fruktlösa. Under senare tid användes blott toppning i och för att erhålla förädlingsqvistar samt gallring i och för luft och ljus inuti kronorna. Å yngre under daning varande träd plägar H:r Jensen *klippa* af toppskotten, men mot knifeggen *bryta* af sidoqvistarne, naturligtvis mellan 2:ne ögon, och detta för att förhindra stark utveckling af sidoqvistarne; vid s. k. nabbar fästes ej ringaste afseende och någon skada af dessas befintlighet hade den gamle erfarne mannen aldrig förmärkt. Som undervisningsmateriel för sina lärlingar beträffande sporrbeskärning begagnade H:r Jensen sig af kordongerna, menande att en kordong är i det närmaste lika med en på sporrar skuren gren å ett dvergträd. De äldsta träden hade delvis redan förnyats genom stark nedskärning. Man kunde ej upptäcka 2 träd lika beskurna. Då H:r J. i trädskolan beskär fruktträden följer alltid sårbestrykning omedelbart derefter. De trädsorter, som i rik mängd

förefanns i trädskolan, voro bland andra: Gravenstein, Åkerö glasäpple, Oranie, Säfstaholms, Cellini, Charlamowsky, Gul Rickard och Vinter-guld-parmän. Förutom oerhörda massor fruktträd må, såsom bevis på i hvilken stor skala affären bedrifves, i förbigående nämnas att der fanns 2 tunn. med säljbara hagtornsplantor, 80,000 förädlade remon-tantbuskrosor och minst lika många skulle oculeras nu i höst etc.; dessutom förevisades ett utmärkt pråktigt krusbårs-sortiment. Den förnåmsta frukt-trådskolan var belågen på sedan 1889 inköpt och tillbrukad jord, hvilken att döma efter trådens nuvarande utseende är särdeles lämplig för frukt-tråd, ty de voro särdeles friska, kraftiga och lik-artade; stamtråden nästan kraftigare än dvergtråden. Jorden innehåller kalk, fastån ej i så rik mängd som vid Helmershus och Tomarp. I och för att hålla jorden fuktig under torraste delen af sommaren använde Hr J. rätt mycket att utbreda bånkströ under såväl tråd som buskar till och med i trådskolan — engelsmännens "mulching". Alla åldre tråd voro hvart efter sin egenskap något olika beskurna. Botar kråfta med kalklösning.

Helsingörs plantskola, som eges af *hr Zeiner-Lassen* är näst efter Ramlösa nordens bäst försedda trådskola och vården var åfven högst mönster-gild. De åldsta modertråden voro ej mera än 12 år gamla och hade erhållit litet eller hart när ingen motodisk beskårning, men buro en god medelskörd af utmärkt väl bildade frukter. Trådsko-leförmannen ansåg att ju mindre tråden beskåras desto bättre nytta har man af dem och desto längre lifslångd få de. Hr Zeiner-Lassen menade att man bör beskåra formtråden ganska skarpt medan de åro små, men lemna dem snart i fri-het; dessutom berättade han att trådbeskårningsfrå-gan står på dagordningen åfven i Danmark och ovisst är när man kommer till någöt af flertalet gilladt resultat. Jordmånen är här kalkfattig, hva-dan konst-kalkning påstås ega rum. En stor — ja

den bästa delen af plantskolan var äfven här anlagd å nyjord med fritt och blåsigt läge, alldeles som vid Ramlösa. De till nästa vår säljbara träden i riklig mängd voro med undantag af Åkerö glasäple, ungefär desamma som vid Ramlösa med tillägg af Melon och Kanada-Renette, hvilken sistnämnda sort mycket förordades. Svensk Rosenhäger visade sig här redan i plantskolan lika omöjlig som hos oss i Östergötland.

Rosenborg i Köpenhamn var en ganska intressant plats med särskildt afseende på fruktodlingen. Första anblicken möter en del fristående, särdeles väl skurna och skötta formträd af diverse slag. Kordongträden utefter murarna voro väl värdade, men hvarken de först- eller sistnämnda voro så synnerligen rikbärande, deremot fanns så mycket mera frukt på de fristående träden. En *oerhördt rik skörd* af utmärkt väl utbildad frukt, särskildt afföljande sorter, Äpplen: Calville rouge, Alexander, Cellini, Charlamowsky, Passe Pomme rouge, Cox orange, Gravenstein, Hawthorden pepping m. fl. och af Päron: Emile d'Heyst, Louise bonne, Beurré d'Amanlis, grön Hoyerswerder, Coloma d'Automn, Souvenir des Congres och Graf Moltke m. fl. Hvad som än föranledt den *rika* skörden så inte var det då någon som helst sporrbeskrning; jag synade nästan hvartenda träd och jag vågar påstå att om det tidigare i världen tillämpats någon sporrbeskrning så måste det vara mycket länge sedan, men frukt tyckes der bli alldeles *kollossalt* och kan ej annat i den rika jorden, blida hafomkransade klimatet och fullständiga stormskyddet.

Korsör. Ja, hade jag ej så nyligen sett Jensens och Zeiner-Lassens trädskolor så hade jag måhända fått högre tankar om Korsörs plantskola än som nu blef händelsen, dock fann jag der ändå åtskilligt sevärdt. De äldre formträden voro väl hållna, särskildt de upprättstående kordongerna.

Som fristående mönsterträd fanns der ett Beurré d'Amanlis, hvilket var sporrbeskuret, så att alla grenarna utgingo från stammen ofördelade från basen ända ut till spetsen precis som en kordong, och tunga som de nu voro af en rätt god frukt-skörd släpade en stor del af dessa kordonglika grenar med topparne på marken. Formen skulle förhända kallas gles pyramid. Straxt bredvid stod ett Louise bonne d'Avranchesträd tätt och ganska hopgyttrat. Jag såg väl ut som ett frågetecken der jag stod och såg än på det ena och än på det andra, ty hr Mathiesen förklarade förhållandet så att man icke må skära alla träd lika. Nå ja, det var visserligen en förklaring till hvilken jag dock skulde vilja lägga: "man må dock icke i hvad fall som helst gå till ytterligheter". Sporrbeskärning var dock äfven å de öfriga träden i den yngre afdelningen tillämpad. Då jag påvisade lemnade nabbar svarades undvikande att man hinner icke vara så noga med det. Stamfruktträden i de äldsta afdelningarne företedde en helt vanlig anblick med ej synnerligen rik skörd. I plantskolan fanns nog en del gröfre träd än de hos Jensens och Zeiner-Lassens, men förrådet deraf var ej synnerligen stort. Isynnerhet de *äldsta* dvergträden voro äfven gröfre än de förstnämndes, men sortimentet starkt medtaget. Af 1, 2 och 3-åriga (mindre) finnes dock en stor mängd under bildning.

Vilvorde är en mycket intressant plats. Man hade litet svårt att komma till tals med direktören, som vid tillfället hade 20 å 30 skollärare hos sig, hvilka genomgingo en sommarkurs vid anstalten, men slutligen lemnade han oss sin trädskolebestyrer (en Belgier) hvilken tycktes, att döma af hans väldiga ordförråd på bruten danska, vara djupt hemma i fruktodling och beskärning och har äfven ett godt namn om sig i Danmark. Under den halftimme han fick sig tilldelad för vår räkning utvecklade han saken ungefär som följer. Man skall alltid plantera tätt för att få jorden

snarast möjligt betäckt = nytta af densamma. (Päronpyramiderna voro planterade på 5 fots afstånd, men till följd häraf måste man ständigt skarpt beskära träden. Så var här äfven gjordt: pyramidträden voro nästan oformligt långa och smala, men de flesta ganska väl besatta med frukt. I det hela taget var fruktens qualité ej förstklassig vid Vilvorde. Vidare bör man aldrig låta mer en en frukt utveckla sig i hvarje knopp, ty, sade han, trädet förmår ej utbilda flera fullkomligt om det bär rikt. (Denna regel var dock ej så noga följd i praktiken, beroende på bristande tid, hvilket han med tydliga åtbörder gaf tillkänna). Vidare bör man alltid, såvidt det hinnes med, pincera; (äfvn detta var dock i praktiken ej alls noga följd, hvaraf jag för enskild del kan sluta att — "hinner man pincera så är det bra och hinner man det ej så går det också an"). Mannen lät också förstå att det är mycket som borde göras, men som af trängande omständigheter måste underlåtas, utan att det därför med nödvändighet behöfver leda till någon skada. I stället för pincering visade han huru man, om man har mycket god tid, kan gå tillväga. Då skär man bort de *yttre*, under utveckling varande ögonen med bibehållande af sjelfva toppen och gör inskärningar ofvanför de *längst ned* å qvistarne befintliga s. k. sofvande ögonen, hvarmed vinnes, att dessa sistnämnda utvecklas fortare samtidigt med att den yttre späda delen af qvisten blir så att säga slö och afklippes, sedan så många af de sofvande ögonen man vill ha fram, i önskad grad utvecklats; (detta sätt hade han dock ej sjelf praktiserat vid Vilvorde). Vidare borde man alltid plantera endast dvergträd, enär dessa ej ha så djupgående rötter som sådana på vildstam förädlade, hvilka med sitt kraftigare rotsystem nedtränger i de djupare ofta sjukdomsalstrande jordlagren och der man har svårare att anträffa dem med näringsämnen etc. (Belgiern har således gjort alldeles motsatta er-

farenheter mot Hr Örtengren å Helmershus, se berättelsen derom). I sammanhang härmed menade han sig ha gjort den erfarenheten att dvergträd i motsats till sådana på vildstam, alltid undgår kräftsjukdom. (Erkände dermed sin ringa kännedom om de *allmänna* förhållandena i världen). Då ett skott, det må vara äldre eller yngre, bortskäres, så skall man aldrig skära så nära stammen att de vid skottets bas alltid befintliga sofvande ögonen bortskäras, utan i stället lemna möjlighet öppen för dem att utväxa och bilda fruktsporrar. Beträffande sjelfva sporrbeskärningen så kan man, ifall man har god tid, hålla på dermed en längre tid framåt, hvarom icke afslutar man den snart nog. (Vid Vilvorde var sporrbeskärning i sträng mening tillämpad endast å kordongerna samt de tätt stående pyramidpäronträden). I hvad fall som helst bör man vid trädens daning alltid dana dem i pyramid — såväl päron som äpple vare sig i stam eller buskform — enär detta medför många fördelar. (Detta var äfven i möjligaste mån verkställt vid Vilvorde). Träden voro derfor just inga skönhetsstyper, men det är ej alltid säkert att man får ett träd sådant man helst skulle önska det). Vidare, man skall aldrig låta träden bära förtidigt, ty derigenom dels förminskas deras produktionsförmåga och dels förkortas lifslängden, hvarå exempel visades på platsen. Vi fördes såmedelst till en särskild afdelning äppleträd, c:a 27 år gamla och väldigt stora dvergträd, planterade på c:a 9 fots afstånd, voro friska och kraftiga, men nästan utan frukt, endast Renette green Ohio bar något litet, men förra året buro de rikt. Dessa träd hade som små förhindrats att bära tills de blefvo större och kraftiga. (De yppiga kronorna hade till stor del växt in i hvarandra, och frågan huru han har tänkt reda ut den härfran, lemnades obesvarad). Träden hade tydligen i början beskurits på någon sorts sporrar, men denna metod hade efter hand öfvergifvits och ut-

bytt mot vanlig krongallring och en hel mängd grenars aftagning vid basen, hvarom en mängd stora grensar vittnade. Pincering var ej i brist på tid tillämpad. Nu var halftimmen slut och Direktör Nyland förevisade härefter sin vinberednings- och conserveringslokal, hvarvid hans utmärkta produkter afsmakades. Vilvorde är nämligen en läroanstalt för såväl manliga som qvinliga individer och direktören utvecklade med liflig energi att det är ej nog med att männen lära sig odla frukt- och andra hushållsväxter, qvinnorna skola äfven lära sig att på skilda sätt conservera de matnyttiga växterna, ej allenast frukten utan äfven stjekar (sparris, rabarber) samt rotväxter (morötter m. fl.) Det må konstateras att alla conserveringsprodukterna voro förstklassiga och apparaterna sinnrika. Beträffande fruktorkningsapparater så klandrades en af de billiga amerikanska (Ryders) som hade pröfvats, men lofordades en af de Danska (Geisenheims). Att på en liten stund uppfatta de lärdomar Hr Nyland meddelade rörande de invecklade conserverings- och vinberedningsprocesserna så tydligt att de i detalj skulle kunna återgifvas i denna kortfattade reseberättelse är en fysisk omöjlighet, utan inskränker jag mig endast till att i förbigående omnämna saken i sin helhet. Skötseln af det yttre (Trädgården) i sin helhet vittnade om betydlig arbetsbrist och ursäktades detta förhållande med att den under försommaren rådande starka torkan tog alla krafter i anspråk i och för nödig vattning. Förutom de förut omnämnda fruktträdsafdelningarna iakttogos andra utefter vägarne planterade träd, mindre fackmetodiskt behandlade, delvis sjuka och skröpliga, men rikare på frukt. Såväl här som vid Rosenborg voro tydliga namnbrickor vid hvarje träd anbragta. Vid rätta skördetiden för de olika fruktslagen fästes synnerligen stort afseende, förnämligast beträffande päron.

Fredensborg, der måste jag stanna emellan

ett par tåg för att se på anledningen till den rika och ypperliga fruktskörd, som lyste lång väg på kraftiga och friska träd. Ja något annat än den kalkrika jorden, rika näringen och milda sjöluften, som intränger från Esrumsjön jemte i öfrigt en god vård kunde ej förmärkas, ty beskärningen befanns vara en mycket moderat form af sporrbeskärning; på fråga om de trodde att beskärningen i och för sig i öfvervägande grad kunde verka fruktalstrande, svarades helt kort: "Det kan De selv se"!

Vid *Refvelsberga* nära Engelholm fann jag en fruktskörd, som öfverträffade allt hvad jag under resan hittills sett, ej allenast beträffande kvantiteten utan äfven kvaliteten. Tänk om de här, vid Rosenborg och delvis Helmershus, som somligstädes brukas, hade *galtrat* frukten, hvilka enormt stora äpplen och päron de då skulle fått i år. Frukten var dock fullt förstklassig. En man var vid mitt besök sysselsatt med sommarbeskärning, hvilken i hufvudsak bestod i att bortsåga gamla halfdöda fruktsporrar å de nedre kronpartierna samt bortgallring af för tätt sittande och skadade grenar uppe i kronan. Allt nog kunde icke den kollosala fruktskörden härflyta från beskärningsmetoden, hvilken tillämpades mycket moderat, men trädens utseende var friskt och kraftigt. Der funnos äpplen å dvergträden, som redan då (den 8 Aug.) mätte nära 1 decimeter i diameter. Egarer kunde ej speciellt uppgifva någon annan orsak till det goda resultatet än god jordmån, skyddet var blott medelmåttigt och så — en menande blick på den väldiga kompost och gödselhögen i ett hörn af trädgården. Ja, — ja, — när man så tänker på att träden på gamla viset stodo i kanten af trädgårdslanden, hvilka till följd af trädkronornas skugga gäfvo klen afkastning, hvarföre trädeningo lejonparten af näringen, så var nog den menande blicken talande nog måhända. Engelholmstrakten synes i öfrigt lämplig för fruktod-

ling. Jag hade förut sport att det vid Engelholm skulle finnas en större plantskola, men *den* må jag förbigå utan omnämmande. Ledsamt nog be-
fanns att reseanslaget, som nu började att taga slut, ej räckte till en krysstur genom Halland, hvilket varit önskligt. Halmstads omgifning har jag förut sett, nu stannade jag några timmar vid *Falkenberg*, der frukt synes kunna odlas med fördel att döma af den vackra skörd deraf, som fagnade ögat, men någon exakt beskärningsmetod synes ej vara orsaken, utan endast lämplig jord och mildt klimat etc.

Jag hade tidigare sport att Direktör Abelin hade ledt en större fruktträdsplantering vid *Gösäter* å Kinnekulle. Denna måste jag se. Ja — hvad jag fick se bevisar alltför tydligt, att det ej alltid är rådgifvarens fel om en plantering misslyckas. De få af dvergträden, som hade fått plats i ett öppet land, trufdes godt och buro en rätt god skörd, men flertalet träd såväl dverg- som stam- stodo i gräsvall och sågo i fleste fall misserabla ut. Nå beskärning, ja kanske de fingo någon sådan vid planteringstillfället, men sedan? Träden i gamla trädgården, som stodo i kanten af landen, buro dock en oerhördt rik skörd, fullt liknande den vid Refvelsberga, fastän något sämre kvalitet. Åkerö glas, Melon, Guld Parmän och röd Åstrakan öfvervägande. Den sällsynt rika fruktskörden berodde synbarligen ej af beskärningssystemet, enär något bestämdt sådant icke kunde förmärkas. Endast vanlig krongallring. De bärande träden voro stamträd. Eftersom jag var så nära ville jag besöka någon mera af de större egendomarne å Kinnekulle och blef det *Råbäck*, der en jemförelsevis rätt fördelaktig fruktodling bedrifves, fastän ej i något afseende systematisk. De i öppen jord växande träden buro en rik och vacker skörd, de andra väl rik, men ej förstklassig, som alltid fallet är å träd stående i mager gräsvall. Trädgårdsmästaren sade sig hafva förr använt strängare

sporrbeskrifningsmetod, men funnit fördel vid att sedermera betydligt moderera densamma. Att jordmänen å Kinnekulle är alltigenom bra, är ju en känd sak, men det påstods, att den i jorden befintliga rika kalkmängden i sitt naturliga skick ej är tillräckligt löslig, hvadan den måst brännas och släckas innan den blir fullt tjenlig (samma iakttagelse har gjorts i Östergötland). *Hellekis* liknar så nära Råbäck att något särskildt omnämmande är öfverflödigt. *Svaneberg* har en mindre, men väl situerad fruktträdgård, kraftiga och friska träd, som buro en god medelskörd; kraftig kalkrik jord med lagom jemn jordfuktighet syntes vara grundorsaken, ty beskärningen var helt vanlig. *Sköfde*, der studieresan afslutades, gälde det förnämligast att bese. D:r Doverns rätt stora fruktträdgård, hvilken beträffande fruktrikedom lemnade föga öfverflödigt att önska, men den sporrbeskrifningsmetod, som i början möjligen tillämpades, är för länge sedan öfvergifven till och med å kordongträden, hvilka lemnats till fri utveckling. (De flesta liggande kordongträden äro borttagna och vanliga dvergträd inplanterade i stället, hvilka buro en rätt god skörd, oaktadt en stor del voro kräftsjuka). De till fri utveckling lemnade kordongerna buro en mycket god skörd och till och med så fina päron som Souvenir des congress och Beurre d'Amanlis m. fl. Redan vid ett tidigare besök här berättades det, att orsaken hvarför man lemnat kordongerna frött var, att de i denna form ej lemnade på långt när nöjaktig skörd, hvilket de sedan i sitt fria skick gjort. Här antecknades den rikaste skörd å Ribston pepping jag under resan sett. Man hade i fjor börjat omypa Åkeräppleträden, enär man tröttnat på att år efter år förgäfves vänta på skörd å 15- å 16-åriga träd, men i år började de dock bära rätt bra, så att omypningen blir nog inställd. Äfven en del päron hade börjat omympas. Sistlidne vår hade frostfjärils-

larverna hotat föröda hela trädgården, hvadan öfversprutning med Parisergrönt-lösning måst vidtagas, men lösningen togs väl stark så att skada å en del af det spädare löfvet inuti kronorna kunde iakttagas. En myckenhet träd äro kräftsjuka. Man hade sändt upp en af de värst angripna grenarne till Professor Lampa för att få hans sakliga utlåtande öfver sjukdomen. Äfven hade jordprof sändts till Skara kemiska station för att få utrönt, hvilka konstgödselämnen denna i sig sjelf ytterst magra jord kräfver. Hittills hade påförts kalk och kompost, men otillräckligt. Det är förresten ett rent under att träden å den dåliga grusjorden kunna bära så rika skördar som händelsen är. Frånvaron af gräsvall gör nog sitt till.

För den strängt kritiskt fordrande grannskaren synes studieresans resultat, att döma af berättelsen, måhända otillfredställande och jag vill visst icke sjelf skryta deraf. Vill dock påpeka hvad som jag tror en hvar, som företagit en dylik resa, känner med eftertanke på det hela, nämligen att man fått en del gagnande intryck, hvilka ej låta sig specifikt beskrivas i en kortfattad berättelse. Dessutom, hade reseanslaget varit större, hade resultatet gifvetvis blifvit bättre. Det ena blir en följd af det andra.
